

APSTIPRINU  
Zemkopības ministrs  
J.Dūklavs  
23.12.2014.

---



**VALSTS AUGU AIZSARDZĪBAS DIENESTA**

# **DARBĪBAS STRATĒGIJA**

**2014. – 2016.GADAM**

**Rīga  
2014.**

## Saturs

|      |                                                                        |    |
|------|------------------------------------------------------------------------|----|
| 1.   | Stratēģijas mērķis .....                                               | 3  |
| 2.   | Dienesta pilnvarojums, darbības virsmērķis (misija) un funkcijas ..... | 3  |
| 3.   | Dienesta darbības virzieni un to mērķi .....                           | 4  |
| 4.   | Dienesta prioritātes 2014.-2016.gada periodā .....                     | 4  |
| 5.   | Dienesta darbības virzienu raksturojums.....                           | 4  |
| 5.1. | Darbības virziena nosaukums: Augu karantīna.....                       | 4  |
| 5.2. | Darbības virziena nosaukums: Augu aizsardzība un agroķīmija.....       | 7  |
| 5.3. | Darbības virziena nosaukums: Sēkļu aprīte .....                        | 11 |
| 6.   | Dienesta darbības spēju izvērtējums .....                              | 12 |
| 7.   | Informācija par ieņēmumiem no dienesta sniegtajiem pakalpojumiem.....  | 14 |
|      | Pielikums .....                                                        | 15 |

## 1. Stratēģijas mērķis

Valsts augu aizsardzības dienesta (turpmāk – dienests) stratēģijas mērķis ir noteikt tos kopējos darbības virzienus un mērķus 2014.-2016.gadu periodā, kuru ietvaros dienesta struktūrvienības savstarpēji saskanīgi plāno un organizē savu darbu, ņemot vērā pieejamo finansējuma apjomu un stratēģijas aptverto laika periodu.

Dienesta darbības stratēģija izstrādāta, ievērojot Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2014.-2020.gadam (turpmāk – NAP 2020) uzdevumus un mērķus un Zemkopības ministrijas (turpmāk – ZM) darbības stratēģiju.

Stratēģija ir izstrādāta, pamatojoties uz Ministru kabineta 2011.gada 4.janvāra instrukciju Nr.1 „Kārtība, kādā izstrādā un aktualizē institūcijas darbības stratēģiju un novērtē tās ieviešanu”.

Balstoties uz darbības stratēģiju, dienests izstrādā savu ikgadējo darbības plānu.

## 2. Dienesta pilnvarojums, darbības virsmērķis (misija) un funkcijas

**Dienests** ir zemkopības ministra pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde.

**Dienesta mērķis** saskaņā ar Ministru kabineta 2004.gada 16.novembra noteikumiem Nr.944 „Valsts augu aizsardzības dienesta nolikums” ir nodrošināt kultūraugu un mežu resursu ilgtspējīgu izmantošanu, aizsardzību un aprites uzraudzību, lai saglabātu to bioloģisko daudzveidību, uzlabotu lauksaimniecības produktu kvalitāti, veicinātu sabiedrības drošību un pasargātu apkārtējo vidi no iespējamā augu aizsardzības un mēslošanas līdzekļu radītā piesārņojuma, kā arī palielinātu produktivitāti un lauksaimniecības konkurētspēju.

**Dienests veic funkcijas**, kas noteiktas Augu aizsardzības likumā, Sēklu un šķirņu aprites likumā, Augu šķirņu aizsardzības likumā, Ģenētiski modificēto organismu aprites likumā, Mēslošanas līdzekļu aprites likumā un citos normatīvajos aktos, kuri regulē augu aizsardzību, augu karantīnu, sēklu sertificēšanu un apriti, mēslošanas līdzekļu apriti un lietošanu, ģenētiski modificēto organismu apriti un līdzāspastāvēšanu, bioloģiskās lauksaimniecības uzraudzību un kontroli, valsts un Eiropas Savienības (turpmāk – ES) atbalsta piešķiršanu lauksaimniecībai tiešā atbalsta shēmu ietvaros, informācijas iegūšanu par lauksaimniecībā izmantojamās zemes auglības līmeni un tā pārmaiņām, kā arī selekcionāru tiesību aizsardzību un veikt citas darbības saskaņā ar dienesta nolikumu.

**Dienesta svarīgākās funkcijas:**

- fitosanitārās sistēmas nodrošināšana;
- pavairošanas materiāla sertifikācija;
- sēklu sertifikācija un sēklu aprites uzraudzība un kontrole;
- augu šķirņu selekcionāru tiesību aizsardzība;
- augu šķirņu aprites uzraudzība un kontrole, Latvijas augu šķirņu kataloga uzturēšana;
- bioloģiskās lauksaimniecības uzraudzība;
- ģenētiski modificēto kultūraugu līdzāspastāvēšanas un ģenētiski modificēto kultūraugu šķirņu sēklu un augu pavairošanas materiāla aprites uzraudzība un kontrole;
- augu aizsardzības līdzekļu novērtēšana un reģistrācija;
- augu aizsardzības līdzekļu aprites uzraudzība un kontrole;
- kaitīgo organismu monitorings;
- mēslošanas līdzekļu reģistrācija un mēslošanas līdzekļu ar EK marķējumu uzskaitē;
- mēslošanas līdzekļu aprites un to kvalitātes atbilstības uzraudzība un kontrole;
- mēslošanas līdzekļu lietošanas un to dokumentācijas uzraudzība īpaši jutīgajās teritorijās, tai skaitā savstarpējās atbilstības obligātās pārvaldības prasību uzraudzība;
- augsnes minerālā slāpekļa monitorings;
- augšņu agroķīmiskā izpēte.

### 3. Dienesta darbības virzieni un to mērķi

Lai nodrošinātu dienesta aktivitāšu koordināciju un to vienotu virzību uz mērķi, kā arī sasaisti ar NAP 2020 un ZM darbības stratēģiju, sava pilnvarojuma un funkciju ietvaros dienests organizē darbību šādos virzienos:

- **augu karantīna**, kuras mērķis ir pasargāt valsti no kaitīgo organismu uzliesmojumiem un sekmēt augu un augu produktu konkurētspēju starptautiskajā tirgū;
- **augu aizsardzība un agroķīmija**, ar mērķi aizsargāt un audzēt kultūraugus, izmantojot kvalitatīvus augu aizsardzības un mēslošanas līdzekļus;
- **sēklu aprīte**, kuras mērķis ir patērētāju nodrošināšana ar kvalitatīvām sēklām un selekcionāru tiesību ievērošana.

### 4. Dienesta prioritātes 2014.-2016.gada periodā

2014.-2016.gada periodam dienests izvirzījis šādas prioritātes:

- mazināt augu aizsardzības līdzekļu radīto risku un ietekmi uz cilvēku veselību un vidi, lietojot vidi saudzējošo integrēto augu aizsardzības sistēmu, vienlaicīgi nodrošinot augu aizsardzības līdzekļu pieejamību un mēslošanas līdzekļu lietošanas uzraudzību, lai novērstu ūdens un augsnes lauksaimnieciskās izcelsmes piesārņojumu ar nitrātiem;
- nodrošināt fitosanitāro stāvokli valstī, tādējādi veicinot augkopības produkcijas ražošanu un augu un augu produktu eksportu;
- nodrošināt konkurētspējīgu atalgojumu, lai tiktu piesaistīti augsti kvalificēti speciālisti, kas spējīgi īstenot dienestam noteikto funkciju izpildi, nepieļaujot kvalificētu, apmācītu darbinieku aiziešanu no dienesta pie darba devējiem ar konkurētspējīgāku atalgojumu (t. sk. uz citām valsts pārvaldes iestādēm), jo viņu kompetences un prasmes darba tirgū tiek novērtētas.

### 5. Dienesta darbības virzienu raksturojums

#### 5.1. Darbības virziena nosaukums: Augu karantīna

##### Esošās situācijas apraksts:

Augu veselība jeb augu karantīna (turpmāk – augu veselība) ir ilgtspējīgas un konkurētspējīgas lauksaimniecības, dārzkopības un mežsaimniecības galvenais priekšnosacījums.

Augu veselības sistēmas mērķis ir pasargāt augus no karantīnas organismiem, tai skaitā lauksaimniecības kultūras, meža kultūras, apstādījumos un parkos audzētās kultūras, neatkarīgi no to piederības formas (privāts vai publisks (valsts) īpašums).

Karantīnas organismi ir īpaši bīstami. Eiropas augiem un kokiem parasti nav ģenētiskās rezistences pret svešzemju kaitīgajiem organismiem, kuriem šeit nereti nav dabisku ienaidnieku. Svešzemju kaitīgo organismu ieviešana Eiropā rada nopietnu ekonomisku kaitējumu. Tie var izplatīties uz iepriekš neskartām saimniekaugu sugām, strauji izplatīties vairākās valstīs, kā arī izraisīt ilgstošu ražas samazinājumu un pastāvīgu ražošanas un kontroles izmaksu pieaugumu. Ekonomiskie zaudējumi, kas nereti ir ļoti lieli, negatīvi ietekmē lauksaimniecības un mežsaimniecības ienesīgumu un konkurētspēju.

Jaunu kaitīgo organismu ieviešanās dēļ trešās valstis var noteikt tirdzniecības aizliegumus, tādējādi nodarot kaitējumu ES eksportam.

Ne visu kaitīgo organismu apkarošanai var izmantot augu aizsardzības līdzekļus, un, pat ja tas ir iespējams, to izmantošana var būt nevēlama.

Latvija ir bagāta ar lauksaimniecībā un mežsaimniecībā izmantojamiem zemes resursiem. Vairāk nekā divus miljonus hektāru aizņem potenciāli lauksaimniecībā izmantojamas zemes. Savukārt meži aizņem 52% Latvijas

teritorijas.

Dienesta uzraudzībai augu veselības jomā ir pakļautas visas šīs teritorijas, kā arī mājāsaimniecības, kurās audzē karantīnas organismu saimniekaugus.

Lapu koki Latvijā aizņem 46% no mežu platībām un ir izplatīti pilsētu parkos un ciemu apstādījumos. Tikpat nozīmīgi Latvijā ir skujkoki. Vairāk nekā miljons hektāru aizņem priedes, līdz ar to ir ļoti būtiski nodrošināt pasākumus, t.sk., arī monitoringa veikšanu, lai nepieļautu priežu koksnes nematodes ieviešanos, kas varētu radīt neatgriezenisku postu, t.sk., zaudējumus mājāsaimniecības nozarei un videi.

Citrusu ūsainis *Anoplophora chinensis* un Āzijas ūsainis *Anoplophora glabripennis* ir lapu koku kaitēkļi, kas apdraud izplatītākās lapu koku sugas – bērzus, alkšņus, kļavas, apses, vītulus un citas sugas. Šie kaitēkļi ar tirdzniecībā izmantotu koksnes iepakojamo materiālu un stādāmo materiālu no Āzijas valstīm ir ievesti vairākās Eiropas Savienības valstīs, kur tie rada būtiskus ekonomisko zaudējumus, jo invadētie koki ļoti strauji aiziet bojā. Pēdējo gadu pieredze rāda, ka tie var pārziemot Viduseiropas klimatiskajos apstākļos – Vācijā, Nīderlandē, Austrijā, tādējādi pastāv risks, ka šie ūsaini varētu pārziemot un ieviesties arī Latvijas teritorijā.

Augu veselības jomā Latvijā ir izveidota ES un starptautiskajām prasībām atbilstoša sistēma, kas Latvijai dod iespēju veiksmīgi iesaistīties augu un augu produktu tirdzniecībā (eksportā) ar Eiropas Savienības un citām pasaules valstīm. Pašreiz Latvijā augu veselības politika tiek īstenota saskaņā ar Augu aizsardzības likumu.

Kopumā fitosanitārais stāvoklis Latvijā ir vērtējams kā labs. Latvijā ir konstatēti 13 augu karantīnas organismi, bet šo organismu statuss ir dažāds. Statuss „sastopams Latvijā” ir diviem karantīnas organismiem - kartupeļu zeltītajai nematodei un kartupeļu gaišajai gredzenpuvei.

Šobrīd Latvija eksportē fitosanitārajai kontrolei pakļautus augus uz vairāk nekā 100 pasaules valstīm. Ņemot vērā, ka gadu no gada palielinās eksporta tirdzniecība gan apjoma, gan valstu skaita ziņā, uz kurām tiek eksportēti augi un augu produkti, ir būtiski, lai nepasliktinātos Latvijas fitosanitārais stāvoklis (nepalielinātos konstatēto augu karantīnas organismu skaits).

Svarīgākais nosacījums, lai fitosanitārais stāvoklis nepasliktinātos, ir karantīnas organismu monitorings un uzraudzība, kas nodrošina arī objektīvu informāciju par karantīnas organismu statusu un ģeogrāfisko izplatību Latvijā, jo tā tiek nodrošināta stabila lauksaimniecības un mežsaimniecības ražošana, konkurētspēja un eksporta attīstība.

Patlaban Latvijā tiek uzraudzīti un monitorēti 35 karantīnas organismi.

ES tiek pārskatīts daudzu karantīnas organismu statuss un veidots jauns augu veselības režīms. Tā kā drīzumā daudzus karantīnas organismus ES vairs neregulēs, bet Latvijā tie nav konstatēti, svarīgi ir palielināt augu un augu produktu vairumtirdzniecības kontroli tiem augiem un augu produktiem, kas tiek ievesti no ES dalībvalstīm.

Latvijai ir piešķirts aizsargājamās zonas statuss attiecībā uz bakteriālo iedegu. Šī karantīnas organisma saimniekaugi ir ābeles, bumbieres, krūmcidonijas, kas ir Latvijas augļkopībai nozīmīgas augu sugas, kā arī vilkābeles, pīlādži, klintenes, korintes u.c., kas ir plaši izplatīti apstādījumos. Līdz ar to būtiski ir nodrošināt aizsargājamās zonas statusa uzturēšanu un saglabāšanu bakteriālajai iedegai.

Sekmīga augu karantīnas organismu testēšana ir ļoti nozīmīgs darbības virziens dienestā. Lai to nodrošinātu, Nacionālajai fitosanitārajai laboratorijai kvalitātes, administratīvā un tehniskā sistēma jāuztur atbilstoši LVS EN ISO/IEC 17025 standarta prasībām. Testēšanai Nacionālajā fitosanitārajā laboratorijā jānotiek saskaņā ar starptautiski atzītām metodēm, ir nepieciešama personāla kompetences un kvalifikācijas celšana, novecojušo laboratorijas iekārtu nomaiņa ar jaunām.

**Darbības virziena mērķis:** Pasargāt valsti no kaitīgo organismu uzliesmojumiem un sekmēt augu un augu produktu konkurētspēju starptautiskajā tirgū

| Sasniedzamie darbības rezultāti                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                           |                                                                                                                                                                                          |                                           |       |       |       |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|-------|-------|-------|
| Nr.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Darbības rezultāta formulējums                                            | Rezultatīvais rādītājs                                                                                                                                                                   | Rezultatīvā rādītāja skaitliskās vērtības |       |       |       |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                           |                                                                                                                                                                                          | 2013                                      | 2014  | 2015  | 2016  |
| 1.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Nodrošināta valsts fitosanitārā drošība                                   | 1.Veikto pārbaūžu, noņemto un testēto paraugu skaits fitosanitārijas jomā                                                                                                                | 11850                                     | 11850 | 11850 | 11850 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                           | 2. Pārbaūžu rezultātā pieņemto lēmumu par fitosanitāro pasākumu piemērošanu īpatsvars % no pārbaūžu skaita gada laikā                                                                    | 0,4                                       | 0,4   | 0,4   | 0,4   |
| 2.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Nodrošināta augu un augu produkcijas fitosanitārā uzraudzība to eksportam | 2.1. Izsniegto fitosanitāro sertifikātu skaits augu un augu produktu eksportam un reeksportam gada laikā                                                                                 | 33000                                     | 33000 | 33300 | 33300 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                           | 2.2. Saņemtās notifikācijas par augu valsts izcelsmes produkcijas, kas tiek eksportēta no Latvijas, neatbilstību fitosanitārajām normām, %, no izsniegto fitosanitāro sertifikātu skaita | 1                                         | 1     | 1     | 1     |
| <b>Uzdevumi darbības virziena īstenošanai:</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                           |                                                                                                                                                                                          |                                           |       |       |       |
| <div>1) 2015.gadā uzsākt Direktīvas 2000/29/EK par aizsardzības pasākumiem pret tādu organismu ieviešanu, kas kaitīgi augiem vai augu produktiem, un pret to izplatību Kopienā IAI un IIAI pielikumos (organismi, kuri nav sastopami ES) iekļauto lapu koku kaitīgo organismu statusu un ģeogrāfisko izplatību Latvijas teritorijā;</div> <div>2) uzturēt Latvijai piešķirto aizsargājamās zonas statuss attiecībā uz bakteriālo iedegu;</div> <div>3) uzturēt fitosanitāro stāvokli valstī, lai veicinātu augu un augu produktu eksportu;</div> <div>4) turpināt Nacionālās fitosanitārās laboratorijas attīstīšanu (ietekmē visus rādītājus):<ul style="list-style-type: none"><li>turpināt veikt metožu revalidāciju kartupeļu gaišajai gredzenpuvei un kartupeļu tumšajai gredzenpuvei; uzsākt validācijas procesu nematoloģijā;</li><li>sekmēt laboratorijas iekļaušanos Eiropas augu veselības referenču laboratoriju tīklā;</li></ul></div> <div>5) apstiprināt rīcības plānu ārkārtas situācijai priežu koksnes nematodes un citrusa ūsaiņa <i>Anoplophora chinensis</i> un Āzijas ūsaiņa <i>Anoplophora glabripennis</i> konstatēšanas gadījumā (ietekmē 1 rādītāju);</div> <div>6) pilnveidot augu karantīnas organismu risku analīzi.</div> |                                                                           |                                                                                                                                                                                          |                                           |       |       |       |
| <b>Darbības virziena īstenošanā iesaistītās dienesta struktūrvienības:</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                           |                                                                                                                                                                                          |                                           |       |       |       |
| Augu karantīnas departaments, reģionālo nodaļu augu karantīnas jomas inspektori                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                           |                                                                                                                                                                                          |                                           |       |       |       |

## 5.2. Darbības virziena nosaukums: Augu aizsardzība un agroķīmija

Šajā darbības virzienā dienestam ir divi apakšdarbības virzieni:

- 1) augu aizsardzība;
- 2) agroķīmija (mēslošanas līdzekļi un augsnes agroķīmiskā izpēte).

### Augu aizsardzība

#### **Esošās situācijas apraksts:**

Pašreiz Latvijā augu aizsardzības politika tiek īstenota saskaņā ar Augu aizsardzības likumu, kas reglamentē augu aizsardzības līdzekļu (turpmāk - AAL) tirdzniecību, lietošanu, nosaka lauksaimnieku tiesības un pienākumus, lietojot AAL. Ar Ministru kabineta 2013.gada 12.aprīļa rīkojumu Nr.146 apstiprināts „Rīcības plāns augu aizsardzības līdzekļu ilgtspējīgai izmantošanai 2013.-2015.gadam”, bet ar Ministru kabineta 2009.gada 12.augusta rīkojumu Nr.558 apstiprinātas „Integrētās augu aizsardzības politikas attīstības pamatnostādnes”.

Latvijā AAL tiek laisti tirgū un lietoti pēc tam, kad ir veikts to visaptverošs un zinātniski pamatots novērtējums saskaņā ar regulu 1107/2009/EK (Regula) un ES un Ziemeļu zonas (ietver Baltijas valstis, Zviedriju, Somiju un Dāniju) vadlīnijām. Tikai tad, ja šī novērtējuma rezultātā ir secināts, ka AAL dod noteiktu labumu augkopībai un tam nav kaitīgas ietekmes uz cilvēku un dzīvnieku veselību, un nav nevēlamas iedarbības uz vidi, AAL tiek reģistrēts Latvijā.

Augu aizsardzība ir viens no būtiskiem priekšnosacījumiem ražu ieguvei, līdz ar to – arī konkurētspējai. Lai gan Latvijā izplatītais ķīmisko AAL daudzums patlaban ir viens no mazākajiem Eiropā, pēdējos gados ir novērojams izplatīto AAL pieaugums. Tajā pašā laikā daudzi augu aizsardzības līdzekļi tiek pārvērtēti un to lietošana aizliegta, nepiedāvājot alternatīvas. Tādējādi palielinās risks, kas saistīts ar nelegālu AAL ieviešanu un izplatīšanu.

Saskaņā ar „Rīcības plānu augu aizsardzības līdzekļu ilgtspējīgai izmantošanai 2013.–2015.gadam” Latvijā ķīmiskie AAL netiek lietoti tik lielā apmērā, lai būtu jāveic speciāli pasākumi lietošanas kvantitātes samazināšanai.

Ne tikai Latvijā, bet arī citās ES dalībvalstīs ir problēmas ar „mazo lietojumu” (*Minor use*). “Mazais lietojums” ir AAL lietošana attiecīgā dalībvalstī augiem vai augu produktiem, kurus šajā dalībvalstī neaudzē lielās platībās vai audzē lielās platībās, bet kāds konkrēts kaitīgais organisms tos apdraud reti, tikai atsevišķos gadījumos. Šādiem „maziem lietojumiem” bieži vien trūkst AAL. Latvijā par mazās platībās audzētiem kultūraugiem tiek uzskatīti tie, kas tiek audzēti platībās, kas nepārsniedz 10 000 ha. Regulas 51.pants nosaka, ka maziem lietojumiem paredzētā atļauju darbības jomas paplašināšana jau paredz iespēju problēmas risināšanai, bet, lai to veiksmīgāk varētu īstenot, plānā ietverti konkrēti uzdevumi atļautu AAL darbības jomas paplašināšanai.

Saskaņā ar Regulas 1107/2009/EK 50.pantu Dienests plāno veikt AAL salīdzinošos novērtējumus. To būs iespējams uzsākt ar 2015.gada 1.janvāri, kā būs noteikts Eiropas Komisijas (turpmāk – EK) vadlīniju dokumentā un regulā, ar kuru tiks izveidots aizstājamo vielu saraksts. Plānots, ka vadlīniju un regulu EK apstiprinās 2014.gadā. Salīdzinošā novērtējuma principus plānots ieviest arī attiecībā uz AAL lietotājiem, jo, kā paredz Ministru kabineta 2011.gada 13.decembra noteikumi Nr.950 "Augu aizsardzības līdzekļu lietošanas noteikumi", lietošanai pēc iespējas izvēlas tādus AAL, kuri potenciāli var radīt mazāku risku videi un cilvēku un dzīvnieku veselībai, kuri nav klasificēti kā bīstami ūdens videi un kuros nav prioritāro bīstamo vielu saskaņā ar normatīvajiem aktiem par ūdens apsaimniekošanu. Tāpēc arī AAL lietotājiem ir jābūt pieejamai informācijai un, pieņemot lēmumu par AAL lietošanu, jāprot izvērtēt AAL pēc to iespējamās iedarbības uz cilvēku veselību un vidi.

2014. - 2017.gada periodā EK ir nominējusi Latviju arī kā ziņotājdalībvalsti trīs ķīmisko darbīgo vielu novērtējumu gatavošanai visai ES atkārtotai šo vielu iekļaušanai Eiropā atļauto darbīgo vielu sarakstā. Šajā periodā Latvija ir arī līdzziņotāja dalībvalsts par vēl trim darbīgajām vielām.

2013.gada oktobrī EK informēja, ka endokrīnās sistēmas traucētāji kritēriju izstrāde netiks veikta, kamēr EK nebūs kritēriju ietekmes novērtējuma rezultātu. 2014.gada 17.jūnijā EK publicēja ceļvedi (*roadmap*) tālākai rīcībai attiecībā uz endokrīnās sistēmas traucētājiem (ED) identificēšanas kritēriju izstrādi. Kritēriju izstrādi paredz gan AAL, gan biocīdu regula. Tiek sagaidīts, ka tie veicinās uz zinātni balstītu regulatoro lēmumu pieņemšanu un būs piemērojami AAL, biocīdu un citās jomās. 2014.gadā EK veiks ietekmes novērtējumu, kurā analizēs dažādus scenārijus (*policy options*) attiecībā uz kritēriju izstrādi un atbilstošus grozījumus normatīvajos aktos.

Dienests kontrolē AAL laišanu tirgū, veicot pārbaudes AAL tirdzniecības vietās, kontrolē AAL ieviešanas, izvešanas, uzglabāšanas un transportēšanas prasību ievērošanu.

AAL lietošanas kontrolei ir jābūt, lai dabas resursus Latvija varētu izmantot ilgtspējīgi, kā arī mazinātu AAL lietošanas radīto risku un ietekmi uz cilvēku veselību un vidi.

Viens no veidiem, kā sasniegt šo mērķi, ir vidi saudzējošu tehnoloģiju lietošana – integrētā augu aizsardzība (turpmāk- IAA). IAA ir pamatota kaitīgo organismu kontrole, kur īpaša uzmanība pievērsta kultūraugiem atbilstošiem agrotehniskajiem pasākumiem (netiešā augu aizsardzība) un AAL lietošanai, pamatojoties uz lauku apsekojumu datiem, kaitīgo organismu attīstības prognozēm un kaitīgo organismu kritiskajiem sliekšņiem.

Līdz šim IAA prasības ir bijušas saistošas tiem audzētājiem, kuri reģistrējušies Lauksaimniecības produktu integrētās audzēšanas reģistrā. Šobrīd tie ir apmēram 400 dārzeņu, augļu un ogu, un kartupeļu audzētāji. Sākot ar šo gadu, notiek pakāpeniska IAA prasību piemērošana visiem profesionālajiem AAL lietotājiem, kā arī personām, kam nav apliecības otrās reģistrācijas klases AAL iegādei un lietošanai, bet kuras izmanto sniegtos pakalpojumus augu aizsardzības jomā.

Pēc aptuvenām aplēsēm, tādas Latvijā varētu būt ap 17 000 saimniecību. Latvijā, līdzīgi kā citās ES dalībvalstīs, IAA prasību ieviešana notiks pakāpeniski. Dienesta inspektori šogad un nākamgad neplāno prasību ievērošanas kontroli, bet konsultēs, dos padomus un kopīgi ar saimnieku mēģinās rast atbildes uz jautājumiem, kā labāk saimniecībā ieviest integrēto augu aizsardzību.

Līdz šā gada beigām paredzēts apstiprināt vadlīnijas IAA ieviešanai Latvijā svarīgākajām kultūraugu grupām, kas būs palīgmateriāls katrai saimniecībai.

Viens no dienesta mērķiem integrētās kultūraugu audzēšanas ieviešanā ir nodrošināt, lai profesionālo AAL lietotāju rīcībā būtu informācija un instrumenti kaitīgo organismu monitoringam un lēmumu pieņemšanai (par AAL lietošanu). Savukārt kultūraugu attīstības stadijas (fāzes) noteikšana un uzskaitē ir kaitīgo organismu monitoringa neatņemama sastāvdaļa, kā arī obligāts pasākums pirms AAL lietošanas uzsākšanas.

Kopš 2013.gada tiek ieviesta jauna augu aizsardzības apmācību sistēma, kurā zemnieku apmācību par AAL lietošanu veic privātie uzņēmēji. 2014.gada 1.ceturksnā beigās augu aizsardzības apmācību jomā izsniegtas septiņas atļaujas par tiesībām veikt apmācības. Ir uzsākta apmācība un kopumā jau izsniegtas 2190 apliecības.

Latvijā līdz 2017.gadam ir jāievieš ir AAL iekārtu pārbaudes sistēma. Kopš 2013.gada ieviesta AAL lietošanas iekārtu pārbaudžu kārtība, izsniegta viena atļauja par tiesībām veikt AAL lietošanas iekārtu pārbaudes.

Dienests veic kultūraugiem kaitīgo nekarantīnas organismu monitoringu, kas ir sistemātiski kultūraugu novērojumi kaitīgo organismu konstatēšanai un uzskaitē, ilggadēju novērojumu rezultātu uzkrāšana, analīze un kaitīgo organismu attīstības prognozēšana.

Dienests regulāri informē ieinteresētās personas, t.sk., plašsaziņas līdzekļus, par kultūraugu un kaitīgo organismu attīstību (kopsavilkumi, brīdinājumi, prognozes).

### **Agroķīmija (mēslošanas līdzekļi un augsnes agroķīmiskā izpēte)**

#### **Esošās situācijas apraksts:**

Mēslošanas līdzekļi būtiski ietekmē kultūraugu ražu un tās kvalitāti, augsnes auglību, kā arī, nepareizi lietoti, var negatīvi ietekmēt vides kvalitāti, piesārņojot augsni un ūdeņus ar nevēlamiem savienojumiem, tai skaitā nitrātiem.

Lai nodrošinātu, ka aprītē atrodas kvalitatīvi mēslošanas līdzekļi, saskaņā ar Mēslošanas līdzekļu aprites likumu visi Latvijā tirdzniecībā esošie mēslošanas līdzekļi ir dienesta kontrolē un uzraudzībā. Kontroles vajadzībām dienests monitoringa veidā ņem mēslošanas līdzekļu kontroles paraugus to kvalitātes atbilstības novērtēšanai. Tā kā kultūraugi tiek audzēti ne tikai augsnē, bet arī dažāda veida substrātos, grozījumi Mēslošanas līdzekļu aprites likumā nosaka, ka, sākot ar 2015.gadu, dienesta kompetencē būs arī substrātu aprites uzraudzība.

Izmantojot mēslošanas līdzekļus lauksaimniecībā, būtiska ir ne tikai to kvalitāte, bet arī pareiza izmantošana, jo, lietojot tos nepareizos laikos un neatbilstošās devās, netiek nodrošināta konkurētspējīga, t.i., agronomiski un ekonomiski pamatota, ražas ieguve, samazinās augsnes auglība vai arī notiek augsnes un ūdeņu piesārņošana, kā rezultātā tiek radīti labvēlīgi apstākļi ūdeņu eitrofīkacijai.

Lai nodrošinātu pareizu mēslošanas līdzekļu lietošanu, dienests īpaši jutīgajā teritorijā veic mēslošanas plānu un to izstrādei nepieciešamās dokumentācijas kontroli, kā arī pārbauda mēslošanas līdzekļu lietošanas atbilstību normatīvo aktu prasībām visā Latvijas teritorijā. Papildus kontroles pasākumiem, lai nodrošinātu Nitrātu direktīvas prasību izpildi, dienests īpaši jutīgajā teritorijā veic augsnes minerālā slāpekļa monitoringu. Ņemot vērā, ka laika gaitā ir mainījies lauksaimniecībā izmantojamā organiskā mēslojuma sortiments, piemēram, aizvien plašāk lauku

mēslošanai tiek izmantotas biogāzes ražotņu fermentācijas atliekas jeb digestāts, tiek audzētas aizvien intensīvākas kultūraugu šķirnes utt., ir jāprecizē normatīvo aktu prasības mēslošanas plānošanā.

Lauksaimniecībā izmantojamā zeme ir lauksaimnieciskās ražošanas pamatresurss. NAP 2020 kā vienu no mērķiem ir izvirzījis lauksaimniecībā izmantojamās zemes apsaimniekošanu, norādot, ka 2014.gadā apsaimniekotās lauksaimniecībā izmantojamās zemes īpatsvaram jāsasniedz 90% un 2020.gadā – 95%. Augsnes ilgtspējīgu izmantošanu būtiski ietekmē realizētā lauksaimniecības sistēma, t.i., nozaru, kā arī tajās izmantoto tehnoloģisko paņēmieni un metožu kopums, kur, pamatojoties uz augsni kā galveno ražošanas līdzekli, tiek ražoti augkopības, lopkopības un dārzkopības produkti.

Lai novērtētu Latvijas lauksaimniecībā izmantojamās zemes auglības līmeni un tā pārmaiņas, dienests veic augšņu agroķīmisko izpēti (turpmāk – AAI) saskaņā ar Ministru kabineta 2004.gada 5.oktobra noteikumiem Nr.833 „Kārtība, kādā iegūstama un apkopojama informācija par lauksaimniecībā izmantojamās zemes auglības līmeni un tā pārmaiņām” un uztur AAI ģeogrāfiskās informācijas sistēmas datu bāzi.

Pasaulē samazinoties lauksaimniecībā izmantojamās zemes platībām un palielinoties iedzīvotāju skaitam, aizvien aktuālākas kļūst pārtikas problēmas, līdz ar to aizvien lielāka nozīme būs lauksaimniecībā izmantojamās zemes kvalitātei un tās pārmaiņu savlaicīgai prognozēšanai, ko nodrošina AAI un tās rezultātu uzkrāšana attiecīgās valsts datu bāzē.

Pilnveidojoties informācijas tehnoloģijām, lai nodrošinātu mūsdienu prasībām atbilstošu AAI, tās rezultātu apstrādi un AAI materiālu sagatavošanu, jānodrošina AAI ģeogrāfiskās informācijas sistēmas datu bāzes sasaiste ar citām ģeogrāfiskās informācijas sistēmas datu bāzēm.

Nemot vērā ES, t.sk. Latvijas, virzību uz integrēto augu audzēšanas sistēmu, plānošanas periodā ir prognozējams AAI apmēra palielinājums, jo integrētā audzēšana nav iespējama bez objektīvas informācijas par augsnes agroķīmisko īpašību rādītājiem.

**Darbības virziena mērķis:** Ar kvalitatīvu augu aizsardzības un mēslošanas līdzekļu izmantošanu aizsargāti un audzēti kultūraugi

#### Sasniedzamie darbības rezultāti

| Nr. | Darbības rezultāta formulējums              | Rezultatīvais rādītājs                                                                                                                                                                                                 | Rezultatīvā rādītāja skaitliskās vērtības |       |       |       |
|-----|---------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|-------|-------|-------|
|     |                                             |                                                                                                                                                                                                                        | 2013                                      | 2014  | 2015  | 2016  |
| 1.  | Nodrošināta augu un augu aprites uzraudzība | Veikto novērtējumu, novērojumu, analīžu, pārbaužu un izvērtējumu skaits augu aizsardzības jomā, mēslošanas līdzekļu aprites, lietošanas uzraudzības un augšņu izpētes jomā                                             | 11348                                     | 12226 | 19256 | 19292 |
| 2.  |                                             | Novērtējumu, analīžu, pārbaužu, izmēģinājumu, izvērtējumu skaits augu aizsardzības, mēslošanas un sēkļu aprites jomā, kuru rezultātā nav konstatēta būtiska neatbilstība normatīvo aktu prasībām, % no pārbaužu skaita | 97                                        | 97    | 97    | 97    |

#### Uzdevumi darbības virziena īstenošanai

##### Augu aizsardzības jomā:

- 1) sākot ar 2015.gadu, katru gadu veikt AAL salīdzinošo novērtējumu jaunu AAL reģistrācijas procedūras ietvaros, kā arī jau reģistrētu AAL pārvērtēšanas procedūras ietvaros un saskaņā ar ES izstrādātajām vadlīnijām par šāda novērtējuma veikšanu;

- 2) izvērtēt visu reģistrēto AAL un jaunu AAL dokumentāciju un sagatavot novērtējumus AAL pārklasificēšanai saskaņā ar regulu 1272/2008 par harmonizēto ķīmisko vielu klasifikāciju, un apstiprināt šo AAL marķējumu tekstus saskaņā ar jauno klasifikācijas sistēmu līdz 2015.gada 10.jūnijam;
- 3) veicināt mikrobioloģisko AAL un citu AAL, kas potenciāli var radīt mazāku risku videi, reģistrāciju Latvijā, piemērojot citas valsts AAL reģistrācijas atzīšanas procedūru vai citas procedūras;
- 4) stiprināt dienesta kapacitāti darbīgo vielu un AAL izvērtēšanas un reģistrācijas jomā, lai Latvija var izpildīt dalībvalstij uzliktos pienākumus, kā to paredz Regulas 1107/2009/EK 75.pants;
- 5) ieviest augu aizsardzības apmācību sistēmu saskaņā ar Ministru kabineta 2013.gada 19.marta noteikumiem Nr.147 „Noteikumi par profesionālo augu aizsardzības līdzekļu lietotāju, augu aizsardzības līdzekļu lietošanas operatoru, augu aizsardzības līdzekļu pārdevēju un augu aizsardzības konsultantu apmācību un apliecību izsniegšanas kārtību”;
- 6) pārskatīt Augu aizsardzības līdzekļu reģistru un izvērtēt iespēju paplašināt atļautu AAL lietojumu un sekmēt AAL reģistrāciju mazajiem lietojumiem;
- 7) apzināt iespējas piemērot savstarpējās atzīšanas procedūru un nodrošināt, lai tiktu reģistrēti AAL mazajiem lietojumiem, balstoties uz savstarpējās atzīšanas procedūru;
- 8) ieviest Ministru kabineta 2012.gada 10.jūlija noteikumus Nr. 491 „Noteikumi par augu aizsardzības līdzekļu lietošanas iekārtām”;
- 9) nodrošināt „Integrētās augu aizsardzības politikas attīstības pamatnostādņēs” noteikto uzdevumu izpildi;
- 10) izveidot un aktualizēt IAA ieviešanas sistēmu 2013.-2015.gadā;
- 11) līdz 2015.gada beigām izveidot un uzturēt dienesta tīmekļa vietnē Kultūraugu uzraudzības valsts informācijas sistēmas (turpmāk- KUVIS) bezmaksas datu bāzi, kurā ir informācija par augu kaitēkļiem, slimībām un nezālēm un to ierobežošanu;
- 12) līdz 2015.gada beigām izveidot un uzturēt dienesta tīmekļa vietnē bezmaksas vispārējo brīdinājuma sistēmu (datu bāzi);
- 13) turpināt sabiedrības, tostarp lauksaimnieku, izglītošanu;
- 14) nodrošināt kultūraugu integrētās audzēšanas vadlīniju izstrādi, apstiprināšanu un publicēšanu dienesta tīmekļa vietnē 2014.-2015.gadā;
- 15) uzlabot KUVIS datu bāzes "Kaitīgie organismi" un "Augu aizsardzības līdzekļi kaitīgo organismu ierobežošanai", kas pieejamas dienesta tīmekļa vietnē;
- 16) paplašināt ieinteresēto personu informēšanas iespējas par kultūraugu un kaitīgo organismu attīstību, uzlabot ieinteresēto personu nodrošināšanu ar informāciju par kultūraugiem, kaitīgajiem organismiem un to attīstību;
- 17) 2014.-2015.gadā izstrādāt, publicēt un izplatīt metodisko materiālu (bukletu) par kultūraugu attīstības stadijām;
- 18) uzlabot kaitīgo organismu monitoringa veikšanu optimālam novērojumu skaitam;
- 19) uzlabot nelegālo AAL izplatības kontroles sistēmu Latvijā;
- 20) izstrādāt sabiedrības informēšanas programmu „Sabiedrības izpratnes veicināšana par augu aizsardzības līdzekļu lietošanu”.

#### **Agrokīmijas jomā:**

- 1) pilnveidot AAI pakalpojuma sniegšanu;
- 2) nodrošināt ZM ar informāciju reprezentatīvas AAI izlases kopas izveidei visos valsts plānošanas reģionos, ņemot vērā saimniekošanas sistēmu;
- 3) pilnveidot AAI Ģeogrāfiskās informācijas sistēmas datu bāzi;
- 4) pilnveidot augsnes minerālā slāpekļa monitoringu un tā datu bāzi;

5) attīstīt Agroķīmijas laboratoriju, uzturot akreditāciju un ieviešot jaunas metodes.

**Darbības virziena īstenošanā iesaistītās dienesta struktūrvienības:**

- Augu aizsardzības departaments un reģionālo nodaļu inspektori augu aizsardzības jomā
- Agroķīmijas departaments un reģionālo nodaļu inspektori, kas ņem augšņu paraugus

**5.3. Darbības virziena nosaukums: Sēklu aprīte**

**Esošās situācijas apraksts:**

Latvijas sēklu kontroles un šķirņu reģistrācijas starptautiskās atpazīstamības un uzticamības nodrošināšanas ietvaros ar savu klātbūtni un darbību dienests pārstāv valsti vairākās šīs jomas starptautiskajās profesionālajās institūcijās – Starptautiskajā sēklu kontroles asociācijā (turpmāk – ISTA) Ekonomiskās attīstības un sadarbības organizācijās (turpmāk – OECD) Sēklu shēmās, Jaunu augu šķirņu aizsardzības starptautiskajā savienībā (turpmāk – UPOV), Kopienas augu šķirņu birojā (turpmāk – CPVO), Eiropas Sēklu sertifikācijas institūciju asociācijā (turpmāk – ESCAA) un Ziemeļu un Baltijas valstu Sēklu padomē (turpmāk – NBSC). Līdz ar to tiek nodrošināta uz klientu orientētu pakalpojumu sniegšana sēklu un šķirņu aprītes (šķirņu reģistrācija, Latvijas augu šķirņu kataloga veidošana un uzturēšana, sēklu sertifikācija, veicot sēklaudzēšanas sējumu lauku apskates, sēklas kvalitātes kontroles novērtēšanu laboratorijās, kā arī šķirnes tīrības un šķirnes identitātes noteikšanu lauka pēcpārbaudē), kaņepju tetrahidrokanabinola (turpmāk – THC) monitoringa, bioloģiskās lauksaimniecības un ģenētiski modificēto kultūraugu līdzāspastāvēšanas jomās, ievērojot ne tikai Latvijas normatīvo aktu prasības, bet arī starptautisko institūciju vadlīniju nosacījumus.

Pēdējos gados ir vērojama sēklaudzēšanas sējumu un stādījumu platību palielināšanās no 7644 ha 2011.gadā līdz 9844 ha 2013.gadā.

**Darbības virziena mērķis:** Nodrošināt patērētājus ar kvalitatīvām sēklām un ievērot selekcionāru tiesības.

**Sasniedzamie darbības rezultāti**

| Nr. p.k. | Darbības rezultāta formulējums                 | Rezultatīvais rādītājs                                                                                                                                              | Rezultatīvā rādītāja skaitliskās vērtības |      |      |      |
|----------|------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|------|------|------|
|          |                                                |                                                                                                                                                                     | 2013                                      | 2014 | 2015 | 2016 |
| 1.       | Nodrošināta sēklu un šķirņu aprītes uzraudzība | Veikto novērtējumu, analīžu, pārbažu skaits sēklu un šķirņu aprītes jomā                                                                                            | 7937                                      | 8294 | 8259 | 8554 |
|          |                                                | Novērtējumu, analīžu, pārbažu, skaits sēklu un šķirņu aprītes jomā, kuru rezultātā nav konstatēta būtiska neatbilstība normatīvo aktu prasībām, % no pārbažu skaita | 97                                        | 97   | 97   | 97   |

**Uzdevumi darbības virziena īstenošanai:**

- 1) pilnveidot sēklu sertifikācijas procesu, nodrošinot elektronisko pakalpojumu ieviešanu gan saistībā ar jaunās atbalsta sistēmas ieviešanu (maksājumi par sertificētās sēklas izmantošanu), gan jautājumu par elektronisko sertifikātu izsniegšanu aktualizēšanu OECD un ISTA;
- 2) lauku apskates inspektoru darba efektivitātes un produktivitātes palielināšanai iegādāties ģeogrāfiskās pozicionēšanas iekārtas ar iespēju ievadīt sēklaudzēšanas lauku primāros datus;
- 3) ieviest normatīvos aktus, kas regulē selekcionāru tiesību aizsardzību un Latvijas augu šķirņu kataloga veidošanu;
- 4) saistībā ar jaunās pavairošanas materiāla regulas ieviešanu izstrādāt KUVIS šķirņu reģistrācijas sadaļu visām

pavairošanas materiāla sugām;

- 5) ņemot vērā lauksaimnieku lielo interesi par dažādu šķirņu salizturību, izturību pret slimībām un kaitēkļiem (integrētās un bioloģiskās lauksaimniecības sistēmas ietvaros), nodrošināt šķirņu saimniecisko īpašību novērtēšanas rezultātu pieejamību klientiem šķirņu meklēšanas un atlases režīmā;
- 6) ieviest elektronisko informēšanas sistēmu un pakalpojumu atļauju izsniegšanai par konvencionālās sēklas izmantošanu;
- 7) attīstīt Nacionālo sēkļu laboratoriju, t.sk. sēkļu veselīguma sadaļu.

#### **Darbības virziena īstenošanā iesaistītās dienesta struktūrvienības:**

Sēkļu kontroles departaments un sēkļu kontroles jomas reģionālo nodaļu inspektori, laboratorijas Rīgā, Valmierā, Bauskā un Saldū.

## **6. Dienesta darbības spēju izvērtējums**

Dienests normatīvajos aktos deleģētās funkcijas realizē budžeta programmā 27.00.00. „Augu veselība un augu aprites uzraudzība”.

Dienestu veido 5 departamenti (Sēkļu kontroles, Augu aizsardzības, Agroķīmijas, Augu karantīnas un Stratēģijas un metodoloģijas), 5 reģionālās nodaļas (Kurzemes, Zemgales, Rīgas un vispārējās uzraudzības, Vidzemes un Latgales) un trīs patstāvīgās daļas (Finanšu un uzskaites, Saimniecības, Informācijas) (pielikums).

Departamentu darbība ir tieši vērsta uz jomu politikas īstenošanas nodrošināšanu.

Reģionālo nodaļu darbība vērsta uz dienesta darbības jomu ieviešanas īstenošanu.

Atbalsta funkcijas nodrošina Stratēģijas un metodoloģijas departaments, Saimniecības daļa, Informācijas daļa, Finanšu un uzskaites daļa. Stratēģijas darbības laikā nav plānots būtiski mainīt iestādes administratīvo uzbūvi.

Kopējais dienesta amatu vietu skaits 2014.gadā ir 203 amata vietas.

Personāla mainība (rotācijas koeficients) 2013. gadā bija 22%.

Personāla jomas prioritāte ir institucionālās vēsturiskās pieredzes, zināšanu saglabāšana, nodrošinot darbinieku karjeras izaugsmi un profesionālo attīstību dienesta ietvaros. Personāla atlases konkursos par galveno mērķi izvirzīta dienesta nodrošināšana ar profesionālu personālu.

Par vispārējiem kavējošiem faktoriem, kurus dienests pats saviem spēkiem nevar novērst, ir uzskatāmi šādi:

- nozarēm pieejamo finanšu līdzekļu nepietiekamais apmērs no ES fondiem un valsts budžeta;
- finanšu līdzekļu trūkums pietiekamā apmērā dienesta personāla tālākajai apmācībai un kvalifikācijas celšanai;
- atalgojuma līmenis valsts pārvaldē, tā nesasaiste ar ikgadējo novērtēšanas sistēmu (turpmāk – NEVIS);
- Latvijas mācību iestāžu sagatavotu jauno speciālistu - agronomu nepietiekams skaits.

Esošo dienesta darbinieku izglītības līmenis ir atbilstošs viņu atbildībā esošajiem nozaru jautājumiem.

Dienestā ir augsts darbinieku izglītības līmenis, jo 89% no darbinieku vidējā skaita pārskata periodā ir augstākā izglītība, tai skaitā 2 darbiniekiem ir doktora grāds, 2 darbinieki šobrīd studē doktorantūrā, 94 darbiniekiem ir maģistra grāds. Darbinieku kvalifikācijas uzturēšanai un kvalifikācijas paaugstināšanai tiek organizētas iekšējās mācības dienesta kompetences jomās, kā arī ārpus dienesta kvalifikācijas paaugstināšana. Dienesta darbības nodrošināšanai ir nepieciešamas specifiskas un šauru jomu zināšanas, kuras nevar iegūt Latvijas mācību iestādēs, piemēram, dienestam nepieciešami darbinieki ar speciālajām zināšanām par augu aizsardzības līdzekļu novērtēšanu (toksikologi, ekotoksikologi). Tāpēc dienests organizē dažādas mācības un izglīto darbiniekus ārvalstīs. Bieži nākas jaunos speciālistus, kas ieguvuši izglītību citās jomās, apmācīt un pārkvalificēt jomās, kurās dienestam nepieciešami darbinieki.

Dienestā lielākais ir to darbinieku skaits, kuru vecums ir 41-55 gadi, kas norāda uz dienesta kolektīva novecošanu, taču tajā pašā laikā tas arī nozīmē, ka dienestā darbu turpina pieredzējuši, profesionāli un lojāli speciālisti.

Dienestā ir salīdzinoši liels personāla mainības koeficients, un amatā tas saistīts ar zemo atalgojumu. Vidējais atalgojums dienestā 2013.gadā vidēji bija EUR 890, bet līdzīgiem speciālistiem (piemēram, agronomijā, sēklkopībā) privātajā sektorā atalgojums ir lielāks, un dienests nespēj ar to konkurēt. Konkurenci rada arī apstākļi, ka šādu speciālistu Latvijā ir maz. Pastāv risks, ka speciāli apmācītie un spējīgie darbinieki atstāj darbu dienestā. AAL reģistrācijas jomā strādājošajiem salīdzinājumā ar Ziemeļvalstu ekspertiem ir diezgan zems atalgojums. Situācijā, kad dienesta ekspertiem būtu jākonkurē ar attiecīgo Ziemeļvalstu ekspertiem, dienestam būtu jāreaģē un jāpalielina atalgojums.

Palielinās juridiskā atbalsta ietekmes lauks. Dienesta funkcijas paplašinās, un jauns tiesiskais regulējums atsevišķās jomās rada nepieciešamību pēc papildu juridiskā atbalsta – gan saistībā ar normatīvo aktu virzīšanu un jaunā regulējuma ieviešanu, gan pieprasījums pēc juridiskiem skaidrojumiem.

Salīdzinājumā ar iepriekšējiem 3-5 gadiem pieprasītāki ir kļuvuši skaidrojumi ne vien par dienesta kompetencē esošo normatīvo aktu piemērošanu, bet arī par citu iestāžu (dienesta sadarbības partneru) kompetencē esošajiem normatīvajiem aktiem, jo plašāka kļuvusi dienesta sadarbība (piemēram, vienu normatīvo aktu piemēro vairākas iestādes). Pieprasītāki kļuvuši skaidrojumi par ES normatīvo aktu interpretāciju.

Dienesta darba plānošana un izpildes kontrole gada ietvaros notiek, pamatojoties uz dienesta ikgadējo darba plānu. Saistībā ar NEVIS darbības ieviešanu dienestā no 2014.gada tiek veikta hierarhiski savstarpēji sasaistīta dažāda līmeņa (darbinieks, nodaļa, departaments, ministrija) mērķu/uzdevumu sistēma.

Ar 2014.gadu dienestā pamazām tiek ieviesta un darbību uzsāk darba laika elektroniskā uzskaites sistēma.

Dienests veic regulāras konsultācijas ar nozaru profesionālajām apvienībām, kā arī nepārtraukti informē sabiedrību par jomu aktualitātēm un pieņemtajiem lēmumiem. Aktuālā informācija pieejama dienesta tīmekļa vietnē [www.vaad.gov.lv](http://www.vaad.gov.lv). Tomēr sistemātiskām informēšanas kampaņām dienestā trūkst finanšu līdzekļu. 2014.gadā dienestam no līdzekļiem neparedzētiem gadījumiem tika piešķirts finansējums sabiedrības informēšanas kampaņai par bakteriālo iedegu.

Pašreizējā situācijā dienesta amatpersonas amata pienākumu izpildei izmanto 78 automašīnas, tai skaitā 12 automašīnas tiek nomātas. 2014.gada 18.jūlijā iznomātajam jāatdod 6 automašīnas. Dienesta īpašumā ir 66 automašīnas, no tām 50 ir vecākas par 10 gadiem (vecākā automašīna ir 1989.gada izlaiduma). Šo automašīnu ekspluatācijas izmaksas ir nesamērīgi dārgas, jo bieži jāveic dažādi remontu, no kuriem aktuālākā ir virsbūvju korozija vecākajām automašīnām. Lai automašīnas varētu piedalīties ceļu satiksmē un veiksmīgi iziet valsts tehniskās apskates, jāiegulda ievērojami resursi virsbūvju remontos. Šāda izlaiduma gada automašīnām virsbūves daļas nav iespējams pasūtīt. Lai ierobežotu līdzekļu patēriņu, automašīnas vairs netiek remontētas, bet norakstītas.

Lai atjaunotu novecojušo autoparku, dienestam katru gadu nepieciešams iegādāties automašīnas, kas paredzētas lietošanai pa zemākās kategorijas valsts vai pašvaldību autoceļiem, kā arī lauku ceļiem ar šādām paaugstinātām tehniskām prasībām - automobilim ir paaugstināts klīrenss, automobilis aprīkots ar pilnpiedziņu, automobiļa aizmugurējie sēdekļi ir transformējami un izņemami. Sākot ar 2012.gadu, dienests atbilstoši piešķirtajam finansējumam atjauno autoparku, iegādājoties apvidus automobiļus. 2012.gadā iegādātas 7 jaunas automašīnas, 2013.gadā – 5, 2014.gadā paredzēts iegādāties 19 jaunas automašīnas, 2015.gadā – 9, 2016.gadā – 15, bet, lai dienests pilnībā atjaunotu autoparku, 2017.gadā būtu jāplāno 25 automašīnu iegāde.

Dienesta esošā datortehnika ir nolietota, un, lai to atjaunotu, nepieciešami attiecīgi finanšu līdzekļi. Lielākais datortehnikas iepirkums bijis 2008.gadā, tāpēc katru gadu jāparedz līdzekļi tās atjaunošanai. Lai inspektori varētu operatīvi un kvalitatīvi veikt dažādas pārbaudes, nepieciešams nodrošināt darbiniekus ar mobilo aprīkojumu (portatīvais dators, portatīvais printeris, GPS ierīce koordinātu noteikšanai). Ievērojamus finanšu resursus prasa *Microsoft* licenču noma. Lai taupītu valsts līdzekļus, dienesta reģionālajās nodaļās ir ieviesta atvērtā koda programmatūra, taču tas prasa arī papildu līdzekļus dažādu sistēmu salāgošanai, piemēram, KUVIS. Tāpēc lietderīgāk būtu visā dienestā lietot vienotu programmatūru, t.i., jāpāriet uz *Microsoft* programmatūru. Papildu budžeta līdzekļi jāparedz šīs programmatūras noma 100 lietotājiem.

Nepārtraukti jāpilnveido darbinieku darba vide, novēršot dažādu risku ietekmi uz darbinieku veselību. Lielākos finanšu resursus prasa ķīmisko risku novēršana dienesta laboratoriju darbiniekiem, nodrošinot atbilstošas ventilācijas sistēmas, ķīmisko vielu nosūcējus. Inspektoru darbam lielākie riski ir ārējo apstākļu nelabvēlīgā ietekme, ko var novērst, iegādājoties dažādus aizsargapģērbus, aizsargapavus un ķīmiskās aizsargmaskas.

Saskaņā ar uzsāktu darbu pie bīstamā augu karantīnas organisma – priežu koksnes nematodes *Bursaphelenchus xylophilus*, kas izraisa skujkoku masveida bojā eju, izplatības ierobežošanas un apkarošanas pasākumu īstenošanas programmas izstrādes, KUVIS ģeogrāfiskās informācijas sistēmas attīstībai nepieciešama datu apmaiņa ne tikai ar

Valsts zemes dienestu un Lauku atbalsta dienestu par kartogrāfiskajiem datiem, bet arī nepieciešami dati no Valsts meža dienesta, AS „Latvijas valsts meži” par mežu kontūrām un tur sastopamajām koku sugām, stādaudzētavu atrašanās vietām un pēc iespējas arī kokzāģētavām un to teritorijām, balstoties uz augstas izšķirtspējas ortofotokartes vai topogrāfiskās kartes datiem. Šie dati tiks izmantoti kaitīgo organismu monitoringā un plānveida apsekošanas prognozēšanā, plānojot paraugu ņemšanu slimību un kaitēkļu potenciālajos perēkļos, kā arī veidojot riska buferzonas inficētajām platībām, kas nepieciešams, lai plānotu un ierobežotu potenciālos slimību un kaitēkļu izplatīšanās scenārijus. Turpmāk dienests plāno fiksēt ģeogrāfiskās koordinātes paraugu ņemšanas vietās. Arī par citu karantīnas organismu izplatību dienests veido ģeogrāfisko informāciju, lai nodrošinātu karantīnas organismu ierobežošanu. Dienests ir izveidojis un uzkrājis informāciju par platībām, kas inficētas ar kartupeļu gaišo gredzenpūvi, bakteriālām iedegām.

Dienesta rīcībā esošie resursi, kā arī institucionālās darbības spējas, ir pietiekamas, lai stratēģijas darbības laikā nodrošinātu un organizētu savu pamatfunkciju un uzdevumu izpildi, bet nenodrošina konkurētspējīgu atalgojumu visiem dienesta darbiniekiem un nepieciešama materiāli tehniskās bāzes pakāpeniska atjaunošana.

Dienesta svarīgākie uzdevumi:

- 1) pilnveidot dienesta darbības virzīšanu uz rezultātu sasniegšanas vērtēšanas sistēmas ieviešanu;
- 2) pilnveidot dienesta darbību, panākot uz klientu orientētu publisko pakalpojumu sniegšanu, vienlaicīgi ieviešot Administratīvā procesa likumu;
- 3) izveidot vienotu, modernu, darba vides prasībām atbilstošu ēku kompleksu Lielvārdes ielā 36/38, Rīgā, kurā nodrošinātu darba vietas visiem departamentu darbiniekiem, izvietotu Agroķīmijas laboratoriju, Nacionālo sēkļu kontroles laboratoriju, Nacionālo fitosanitāro laboratoriju atbilstoši laboratoriju akreditācijas prasībām un siltumnīcu, kurā nodrošināti atbilstoši klimatiskie apstākļi, lai Latvija varētu efektīvāk iesaistīties starptautiskajā aprītē;
- 4) izveidot un iekārtot Rīgas reģionālo un vispārējo uzraudzības nodaļu atbilstošās darba telpās, lai nodrošinātu kvalitatīvus pakalpojumus klientiem – gan lidostas teritorijā Ziemeļu ielā 16, Mārupes novadā, gan atbilstošu klientu apkalpošanu Pulkveža Brieža ielā 17, Rīgā;
- 5) uzlabot un iekārtot Kurzemes reģionālās nodaļas centru atbilstošās darba telpās Vakara ielā 9, Kuldīgā;
- 6) turpināt darbu pie KUVIS pilnveidošanas, lai uzturētu datus par situāciju dienesta darbības jomās Latvijā, ieviestu elektroniskos pakalpojumus un nodrošinātu trešajām personām publisku pieeju datiem, kas atrodas dienesta pārziņā esošos reģistros, tādējādi nodrošinot sniegto pakalpojumu kvalitāti un ātru un efektīvu informācijas apriti starp klientu un dienestu;
- 7) turpināt ģeogrāfiskās informācijas sistēmas izveidošanu un integrēšanu KUVIS, pilnveidojot to visa zemkopības nozares resora vajadzībām, nodrošinot sistēmas un datu pieejamību ne tikai iekšējiem lietotājiem, bet arī ārējām datu apmaiņām; datu apmaiņai izmantot koplietošanas sistēmas un platformas;
- 8) ņemot vērā piešķirtos budžeta līdzekļus un saskaņā ar dienesta apstiprinātiem plāniem veikt automašīnu, datortehnikas un darbinieku aprīkojuma atjaunināšanu.

## 7. Informācija par ieņēmumiem no dienesta sniegtajiem pakalpojumiem

Pašu ieņēmumi no dienesta sniegtajiem maksas pakalpojumiem ir vidēji 34% no kopējā budžeta.

No tiem:

- 50% ir ieņēmumi no fitosanitārā jomā sniegtajiem pakalpojumiem;
- 20% ir ieņēmumi no AAL reģistrācijas un AAL aprites uzraudzības jomas;
- 25% ir ieņēmumi no augšņu agroķīmiskās izpētes;
- 5% ir ieņēmumi no sēkļu sertifikācijas (sēkļu jomā lielākā daļa sniegto pakalpojumu izmaksu tiek segtas no valsts atbalsta (subsīdijas), tāpēc šis % neparāda īsto apmēru, jo lielākā daļa finansējuma par šiem maksas pakalpojumiem tiek saņemts kā dotācija).

Direktore

K. Kjago

Rīgā 2014.gada 22.decembrī

## Dienesta struktūrshēma (situācija 01.05.2014.)

